

Gölbaşı Havzası (Adıyaman)'nda 6 Şubat 2023 Maraş Depremlerinin Etkilerinin İncelenmesi

Merve Sandıkçioğlu

Siirt Üniversitesi

Bu çalışma, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nde gerçekleştirdiğim "Gölbaşı Havzası (Adıyaman)'nın Doğal Ortam Değişimleri ve Geleceğe Yönelik Projeksiyonlar" başlıklı doktora tezinin sınırları dâhilinde gerçekleştirilecektir. Tez kapsamında arazi kullanımı ve yerleşime uygun alanların tespiti çalışmaları da gerçekleştirilmektedir.

Bu projenin amacı, 6 Şubat 2023 tarihinde saat 04:17'de 7,8 ve 13:24 sularında 7,5 büyüklüğünde meydana gelen depremlerin (USGS, 2023) Gölbaşı Havzası (Adıyaman)'ndaki yerleşim yerlerindeki ve arazideki etkilerini incelemektir. Bu amaçla yerleşim birimlerinin, yolların, köprülerin ve insanların ne ölçüde etkilendiği gözlem, fotoğraflama ve şartların uygun olması durumunda depremzedelerle görüşme yoluyla tespit edilmeye çalışılacaktır. Ayrıca depremin arazi üzerinde yarattığı deformasyonlar jeolojik ve jeomorfolojik koşullar ile ilişkili olarak gözlemlenecektir. Zemin özellikleri bakımından kuruluş yeri uygun olmayan ve bu nedenle büyük yıkıma uğrayan yerleşmeler belirlenecektir. Ayrıca, yakın çevredeki yerleşime en uygun alanlar belirlenerek raporlanacaktır. Bu veriler, doktora tezinde de kullanılacaktır. Böylece, Gölbaşı Havzası'nda arazi kullanımının en uygun şekli bir öneri oluşturulacaktır.

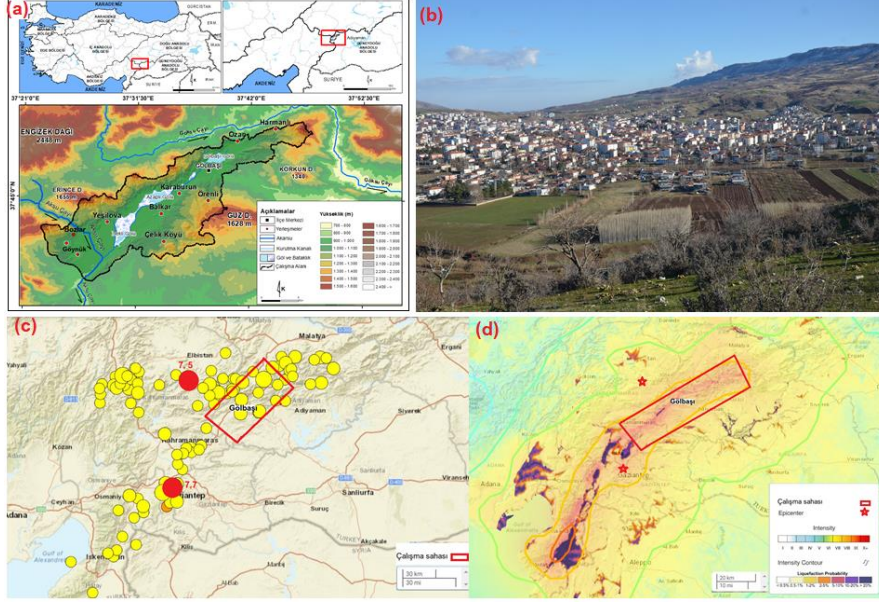
Çalışma sahası büyük oranda Adıyaman ilinin Gölbaşı ilçesi ile Çağlayancerit ve Pazarcık ilçelerinin (Kahramanmaraş) üç mahallesini içine almaktadır (Şekil 1a, b). Çalışmanın yürütüleceği alanlar Gölbaşı ilçesi (Adıyaman) ve ilçeye bağlı Harmanlı, Ozan, Örenli, Karaburun, Balkar, Çelik, Bağlarbaşı, Aşağıazaplı, Yeşilova yerleşmeleri; Bozlar, Bayırlı (Çağlayancerit) ve Göynük (Pazarcık) yerleşmeleridir. Çalışma sahasında 2022 yılı toplam nüfusu 42.710'dur (TÜİK, 2023) (Tablo 1). Nüfusun yaklaşık % 80'i Gölbaşı ilçe merkezinde yaşamaktadır (Tablo 1). Sahada yaklaşık 43 bin kişi depremden etkilenmiştir. Çalışma sahasının ilk merkez üssüne uzaklığı 65-90 km; ikinci deprem üssüne uzaklığı 45-50 km'ler arasındadır. Saha depremlerden en fazla etkilenen alanlardandır (Şekil 1c, d).

Tablo 1. Havzada 2022 yılında nüfusun dağılışı

Yerleşim yeri	Nüfus	Yerleşim yeri	Nüfus	Yerleşim yeri	Nüfus	Yerleşim yeri	Nüfus
Gölbaşı	33976	Bağlarbaşı	94	Örenli	74	Bozlar	909
Balkar	2035	Çelikköy	341	Ozan	949	Göynük*	298
Harmanlı	1527	Karaburun	906	Yeşilova	574	Toplam nüfus	42710
Aşağıazaplı	374						

Kaynak: TÜİK, 2022 *2021 nüfusu

Bu çalışma ilk aşamada sahada depremin yerleşim birimleri, yollar, köprüler üzerindeki, arazideki deformasyonlar gibi fiziksel etkilerin tespit edilmesine yönelik gerçekleştirilecektir. Sahada son iki yıldır belli aralıklarla arazi çalışmaları gerçekleştirilmiştir. Ayrıca sahanın jeolojik, jeomorfolojik, tektonik özellikleri ve bunlardan kaynaklı sorunlar gözlemlenmeye çalışılmıştır. Bu açıdan sahanın önceden bilinmesi karşılaştırma yapmak açısından önemlidir. Çalışma, sahada depremlerin meydana getirdiği hasarların alansal dağılışının gerçekleştirilmesi ve elde edilen verilerin jeolojik, jeomorfolojik özelliklerle ilişkilendirilmesi, deprem sonrasında yerleşmeye uygun alanların tespit edilmesi konusunda doktora çalışmasına ve yerel yönetimlere katkı sağlaması bakımından fayda sağlayacaktır.

Şekil 1. Çalışma sahasının lokasyonu (a) ve Gölbasi ilçe merkezi (b) (batıdan doğuya bakış) (07.01.2023). Çalışma sahası ve çevresinde son bir haftada meydana gelen depremler (c) ve deprem şiddetinin dağılışı (d) (USGS, 2023).